

BITI PRISOTNI!

Pred nami so aprilske parlamentarne volitve. Veliko je priprav s strani vseh političnih sil, ki bodo na volitvah nastopile in se s svojimi kandidati potegovale za sedež v parlamentu, to je v senatu in v poslanski zbornici. Pred dnevi je potekel rok za vložitve kandidatnih list in tudi v naši deželi je stekel mehanizem, ki vodi celotni volilni stroj.

V zadnji številki je list že na široko obrazložil razloge, ki so slovensko stranko nagnili za nastop na skupni manjšinski listi Federalizem. Ta odločitev je gotovo najbolj naravna in ustreza načelni izbiri stranke v vseh letih že začete in vpeljanega medmanjšinskega sodelovanja tako na državni kot na evropski ravni. Vsekakor pa je še nekaj splošnih razlogov, zaradi katerih se je Ssk odločila tudi pri teh političnih volitvah za ta korak.

Eden od takih razlogov je gotovo nujnost samostojne slovenske politične prisotnosti. Že na kongresu, pa tudi na nedavnih dveh sejah deželne sveta stranke so mnogi opozorili na to. Dejstvo je, da si dandanes nobena politična stranka ne sme in ne more privoščiti luksuza, da ob strani gleda na volitve. To velja tako za upravne (občinske in pokrajinske), deželne, politične in evropske volitve. Stranka namreč ni nikako prosvetno društvo, ki le od zunaj spremlja podobne stvari in kvečjemu na tiho podpre politična prizadevanja. Vse to velja tudi — in morda še posebej — za manjšinsko stranko, ki mora vedno iskati primerno prisotnost v politični areni, v kateri se nahaja.

Kaj pravzaprav pomeni politična prisotnost? To pomeni predvsem, da so stranka in njeni kandidati skupno z drugimi političnimi silami aktivno prisotni, to se pravi udeleženi v prvi osebi v političnem boju. Nastopajo v javnih občilih, sodelujejo na radiu in televiziji, z lepaki in drugo tiskano propagando lahko zainteresirajo javno mnenje, predvsem pa svoje volivce, o smernicah in programih in smotrih volilnega nastopanja. Če vsega tega ni, smo v politični igri popolnoma odsotni. Nihče ne ve za nas, nihče ne bo štel naših glasov. Nihče

a.b. ■■■► 2

V znamenju protislovenske histerije

Italija je v teh predvolilno mrzličnih dneh zelo zanimiva dežela. Najvišje državne institucije so zlasti po zasluzi predsednika republike Cossige in njegovih »razkritij« v ostrih medsebojnih sporih. Stranke zbirajo na svojih listah zlasti znane obraze iz medijskega, znanstvenega in kulturnega pa tudi športnega sveta. Nastajajo tudi nove politične skupine, kot je na primer Stranka ljubezni (Partito dell'amore), kjer kandidirata znana Ilona Staller — Ciccilina in njena delovna kole-

ALEŠ BRECELJ

gica Moana Pozzi. Nekateri italijanski volivci se zgražajo nad kandidiranjem teh dveh pornozvezd, ni pa nobenega večjega odpora zbudila vest, da se bo pri novofašistični stranki Movimento Sociale Italiano — MSI borila za stolček v parlamentu gospa Alessandra Mussolini, vnukinja nekdanjega Duceja. Seveda ni vnukinja ravno najbolj podobna znanemu dedu, saj je kot filmska zvezdica tu pa tam kazala svoje čare, sicer ne ravno v Cicciolinini ali Moaninem slogu, pa vendarle...

Pri vsej zadevi pa se ponuja neka druga primerjava. Denimo, da bi nemški Führer imel potomstvo in da bi kak njegov vnuk kandidiral pri republikanerjih ali pri kaki podobni novonacistični skupini v Nemčiji. Ali ne bi ob tem nastal ne samo v Evropi, ampak tudi po vsem svetu velik škandal? Mediji bi gotovo kar tekmovali (italijanski ne bi bili med zadnjimi) v poudarjanju, da se v Nemčiji uveljavlja nacizem, ki hoče tudi navzven dokazati, kdo je pravi gospodar v Evropi.

V Italiji pa je normalno, da gospa Mussolini kandidira na listi take stranke, kot je MSI, ki se pravzaprav sklicuje na »vrednote« italijanskega fašizma. In zanimivo je, da ta stranka obstaja in deluje že dolga desetletja kljub ustavni prepovedi vsakega obnavljanja Ducejevega Partito nazionale fascista — PNF. Zanimivo je tudi, da misovska stranka uživa v Italiji precejšnjo podporo med volivci. Na zadnjih parlamentarnih volitvah je bila peta ali šesta po številu prejetih glasov. Precej uspešna je tudi v Furlaniji-Juljski krajini, zlasti tam, kjer prebivajo

Slovinci. Njeni pristaši so vedno v prvi vrsti, ko je treba braniti »italijanstvo« Nadiških dolin, Gorice in Trsta. Pri opravljanju te patriotične dolžnosti misovski kameradi ne izbirajo sredstev: dovolj se je spomniti na nedavni škvadrstični pohod v Zgonik pri Trstu, ko je poslanec MSI Gastone Parigi, izkoriščajoč svojo parlamentarno imuniteto, lastnoročno razbil dvojezično tablo z nazivom takajšnje slovenske osnovne šole.

Krajevni in vsedrjavni predstavniki MSI, katerim tržaški Il Piccolo nemalokrat prepušča svoje stolpce, pridno sodelujejo pri ustvarjanju nekega do Slovencev neprijaznega ozračja, neke protislovenske oziroma »protislovenske« histerije. Ta je zlasti v predvolilnem času močno zaznavna v Trstu in v drugih središčih Furlanije-Juljske krajine. Postala je kot kronična, a tudi nalezljiva bolezen. Izredno močno je z njo okužena Lista za Trst, najnovejša zavezница Craxijevih socialistov, in tudi druge politične sile od liberalcev (PLI) prek demokristjanov (DC) do že omenjenih italijanskih socialistov (PSI) niso pred njo imune. Tudi zaradi te atmosfere se nekateri slovenski predstavniki DC v Nadiških dolinah bojijo »slovenizacije«, ki naj bi jo prinašali večkratni obiski politikov iz Republike Slovenije, predvsem predsednika vlade Peterleta. V tem zastrupljenem ozračju je tre-

Iz vsebine:

*Slovinci po svetu
in njihove
pravice v Sloveniji*
(str. 5)

*Zakon o Krasu nas
le delno zadovoljuje*
(str. 4)

*Furlani dobro
informirani o nas*
(str. 6)

ba tudi iskati vzroke, da so nadzorne oblasti zavrnile statute slovenskih občin Sovodnje, Doberdob in Števerjan na Goriškem, ki so predvidevali možnost uporabe slovenščine v odnosu do oblasti. Iz istih razlogov je bilo slišati precej žolčne reakcije v nekaterih tržaških krogih ob nekaj dni stari razsodbi rimskega Ustavnega sodišča, da je v civilnem procesu odslej možna uporaba slovenskega jezika. In nazadnje je treba še poudariti, da so iste netolerantne razmere prisilile italijanskega zunanega ministra in vplivnega člana PSI De Michelisa, da je demantiral nekaj treznih besed, ki jih je v Trstu izrekel v zvezi z zaščitnim zakonom slovenske manjšine v Italiji.

Klofuta bojevnikom zoper naš jezik

Ustavno sodišče je z razsodbo št. 62, objavljeno 24. februarja letos, »primazalo« sovražnikom našega slovenskega jezika in bojevnikom zoper »bilingvizem« v Trstu takšno klofuto, da dolgo niso mogli priti do sape. Kot smo kratko že poročali, razsodba priznava pripadnikom slovenske manjši-

rabe slovenskega jezika v odnosih z oblastjo, pa naj bo ta upravna, sodna ali katerakoli druga.

Klofuta pa so naši nasprotniki prejeli predvsem zato, ker je ustavno sodišče naravnost mojstrsko opredelilo pomen in vlogo ter funkcijo jezika vsake etnične oziroma narodnostne skupine. Sodišče je hkrati opozorilo na razloge, zaradi katerih je jezik predmet ustavne zaščite. Razsodba v tej zvezi pravi: »Po ustavnih normah, zlasti po členu 6 in po deseti prehodni normi ter po členu 3 posebnega statuta Furlanije Juljske krajine, je jezik vsake narodnostne skupine bistven razpoznavni znak samega ustavnega pojmovanja etnične manjšine«. Jezik je bistvena sestavina kulturne identitete — beremo v razsodbi — je pri-

DRAGO LEGIŠA

ne v Furlaniji Juljski krajini pravico do rabe materinega jezika tudi v civilnih postopkih, kadar ima pripadnik naše manjšine na sodišču opravka z upravno oblastjo. V teh primerih sme naš rojak tudi zahtevati slovenski prevod vseh sodnih aktov.

Gre vsekakor za korak naprej na poti do pravične ureditve vprašanja

■■■► 2

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 8. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Velik križ«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Arnold Wesker: »Mater«; 16.00 Šport in glasba; 17.30 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 9. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.40 Naša pesem. Mešani zbor Pro musica iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Veselo na otroškem valu; 15.30 Rodinov poljub; 16.00 Mi in glasba. Skupina Gallus Consort; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simon iz Ruta — ob petdesetletnici drugega tržaškega procesa; 17.30 Mladi val.

■ TOREK, 10. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Položaj otrok in njihove usode v današnji družbi; 12.40 Naša pesem. Akademski pevski zbor Boris Kraigher iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba. Skupina Gallus Consort; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda.

■ SREDA, 11. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Male neznane države; 12.40 Naša pesem: Akademski pevski zbor Boris Kraigher iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Iz preteklosti v sedanost; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Moje najljubše knjige.

■ ČETRTEK, 12. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 9.40 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.40 Naša pesem. Akademski pevski zbor Boris Kidrič iz Celja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtrkova srečanja: Trst, decembra 1941. Ob 50-letnici drugega tržaškega procesa.

■ PETEK, 13. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Indija-Koromandija: 12. potovanja po nezavarovanih stezah; 12.40 Naša pesem. Akademski pevski zbor Boris Kidrič iz Celja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Pravljičice... pravljice... pravljice...«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ SOBOTA, 14. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Cigani ne kradejo pesmi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Pihalni kvintet RTV Slovenija; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Alpe Jadran.

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je v četrtek, 26. februarja, poslal prof. Samu Pahorju telegram s čestitkami za razsodbo ustavnega sodišča, ki je dejansko priznalo pravico do rabe slovenskega jezika tudi v civilnih postopkih. »Tu ne gre le za pomembno zmago manjšine,« je med drugim zapisal Brezigar, »ampak tudi za potrditev vrednot, ki jih vsebuje sama ustava.«

Pri vsem tem pa je žalostno ugotoviti, je med drugim poudaril deželni svetovalec Ssk v tiskovnem poročilu, ki ga je napisal ob tej priložnosti, da mora ustavno sodišče v bistvu delati to, kar bi bili dolžni storiti druge državne institucije. V zadnjem desetletju se je to zgodilo že tretjič. Brezigar je obenem v svojem zapisu tudi ugodno ocenil Deželno upravno sodišče (TAR), ki je v svoji nedavni razsodbi potrdilo pravico do doklade za dvojezičnost za uslužbenca ter s tem razveljavilo odločitev Glavnega nadzornega odbora. Tudi to, zaključuje Bojan Brezigar, je ponoven dokaz, da gre za politično upravljanje nekaterih organov, ki skušajo v vsakem primeru priznati Slovincem čim manj pravic.

Slovenska skupnost v Rimu o zaščiti manjšine

Slovenska skupnost je v torek, 3. marca, predstavila v dvorani za tisk italijanske poslanske zbornice v Rimu knjigo Za pravičen zaščitni zakon, ki jo je pred kratkim izdal Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček. To je bila priložnost za razgovor o sedanjem položaju naše narodnostne skupnosti. Deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar je namreč poudaril, da Slovenci v Italiji pričakujemo od novega parlamenta, da končno reši naša odprta vprašanja, pri čemer pa ne more biti osnova vladni zaščitni osnutek »Maccanico«. Potreben je bolj odprt in evropski pristop. Na tiskovni konferenci je bil podčrtan tudi pomen najnovejše razsodbe ustavnega sodišča, ki ni le odpravilo krivice glede rabe slovenščine v pravnem postopku, temveč je ponovno pozvalo zakonodajalca, naj vendarle poseže. Govor je bil tudi o nedavnih pogajanjih med Slovenijo in Italijo o pravnem položaju manjšin na obeh straneh meje. Jevnikar je ožigosal zadržanje italijanske strani in izrazil željo, da bi se pogajanja nadaljevala, vendar z drugačnim pristopom na italijanski strani.

Klofuta bojevnikom zoper naš jezik

marni posrednik njenih vrednot in zato jamstvo za obstoj in nadaljnjo ohranitev duhovnega bogastva vsake etnične manjšine. Pravica do rabe materinega jezika v okolju, ki mu manjšina pripada, je »bistven aspekt ustavne zaščite etničnih manjšin«, takšna zaščita pa se sklicuje na »temeljna ustavna načela«.

Mislimo, da nihče od nas, ki smo neposredno prizadeti, ne bi mogel bolje opredeliti pomena, vloge in funkcije, ki jih ima jezik v okviru manjšinske skupnosti. Tudi najbolj preprost človek more zato razumeti, zakaj smo pripadniki slovenske manjšine v Italiji tako občutljivi v tem pogledu in zakaj tako odločno vztrajamo pri zahtevi, naj država uzakoni pravico do rabe materinščine v odnosih z vsemi oblastmi.

Zanimivo je, da razsodba tudi ponovno graja zakonodajalca, ker še ni odobril ustreznih norm, in ga celo poziva, naj v tem smislu ukrepa.

Tudi ta razsodba ustavnega sodišča (kot tista pred 10 leti) je, kot znano, posledica akcije tržaškega slovenskega profesorja Sama Pahorja, za kar smo mu Slovenci v Italiji hvaležni. Hkrati mu tudi izražamo vso solidarnost ob novi kazenski obravnavi, saj je prof. Pahor 27. februarja spet se-

del na zatožni klopi, v ozadju pa je ponovno pravica do rabe slovenskega jezika v javnosti. (Obravnava je bila odložena na čas po volitvah).

MLADINSKA SEKCIJA SLOVENSKE SKUPNOSTI

v sodelovanju z mladino evropskih narodnostnih skupnosti vabi vse mlade, ki si želijo stikov z vrstniki ostalih evropskih manjšin, na vsakoletni seminar, ki ga letos organizirajo mladi predstavniki danske manjšine v Nemčiji, in sicer v Flensburgu od 11. do 17. aprila 1992.

Vse informacije dobite na tel.: 040/362628, 910081, 327365 - 0481/530097. Rok za prijave zapade 10. marca 1992.

Brezigar na zasedanju AICCRE

Italijanske politične stranke bi morale v svojih programih za naslednjo zakonodajno dobo upoštevati tudi vprašanje zaščite in ovrednotenja narodnostnih manjšin. Tako je dejal deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar na zasedanju Vsedržavnega sveta italijanske sekcije Sveta občin in dežel v Evropi (AICCRE), ki je bil prejšnji teden v Rimu. Brezigar je med drugim poudaril, da italijanski parlament v treh zakonodajnih dobah ni »mogel« odobriti nobenega, niti najmanjšega zakona za zaščito manjšin. Prav tako ni bil odobren globalni zaščitni zakon za Slovence v Italiji, čeprav se o tem vprašanju razpravljalo že skoro dve desetletji in čeprav slovenska manjšina že štirideset let zamača na uresničitev ustavnih določil. Kljub temu, je v svojem posegu še poudaril svetovalec Ssk, pa predstavniki italijanske vlade z ministrskim predsednikom Andreottijem na čelu brez vsakršnega sramu trdijo, da je Italija naravnost zgledno poskrbela za zaščito jezikovnih manjšin na svojem ozemlju. Kot vemo, to še zdaleč ne drži.

Svoj poseg na zasedanju v Rimu je Brezigar zaključil z mislijo, da bo treba demokratičnost različnih političnih strank v tej volilni kampanji meriti tudi po njihovem zanimanju za rešitev manjšinskega vprašanja.

* * *

Te dni se je v Beogradu ponovno mudil poslanec Združenih narodov Vance, medtem ko se bodo v ponedeljek, 9. t.m., zbrali v Bruslju predstavniki nekdanjih jugoslovanskih republik. Prisoten bo tudi Lord Carrington.

Biti prisotni!

se ne bo zmenil za nas. Predvsem pa bi brez aktivnega nastopanja povsem izpadel govor o slovenski manjšini, njeni zaščiti in borbi za naše pravice. To bi se zgodilo tudi v primeru, če bi se stranka odločila za bele glasovnice. S tem bi v celoti izginili iz volilne tekme, stranka pa bi se izkazala kot brezciljna in pasivna, brez vpliva na svoj volilni zbor.

Iz vseh teh razlogov je gotovo sedanja izbira slovenske stranke najbolj umestna in pravilna. Smo prisotni in lahko sodimo svojo listo in znakom ter kandidati o naši stvarnosti!

Makedonsko vprašanje v novem času

Vprašanje Makedonije je ponovno v ospredju nerazvozanega balkanskega vozla. Težave z mednarodnim priznanjem, povezanim z znano zahtevo Grčije, naj se Makedonija odpove svojemu imenu, so le zadnji scenarij, v katerem se je znašla makedonska javnost v tem času. O tem in o drugih vidikih makedonskega vprašanja sem se pogovoril z Georgijem Dimitrovom, članom Lige za demokracijo in Mladinskega sveta Makedonije.

Kako se je pravzaprav formiral sedanji makedonski politični prostor in kakšno vlogo igra v njem stranka Liga za demokracijo?

V Makedoniji dandanes obstaja veliko strank. Liga za demokracijo je bila prva politična stranka, ki je nastala še v času enopartijskega sistema. V tedanjih razmerah se je potreba po demokratični ureditvi makedonske družbe pojavila prav s to politično formacijo, zato so si izbrali tudi to ime.

Naša stranka se bori za civilno družbo, za demokracijo, za svobodni pretok kapitala in idej in za zasebno iniciativo na gospodarskem področju. Naša stranka nima poslancev. Zaradi obstoječega večinskega volilnega sistema ni naši stranki uspelo izvoliti parlamentarnega zastopnika. Politične spremembe so zajele ta del Balkana prehitro, da bi bilo mogoče pripraviti ugodne razmere za politično delovanje v demokratičnem sistemu. V naši stranki je veliko intelektualcev. Mnoga naša stališča so tako vseeno prišla v javnost in bila predmet razprave. Izdajamo tudi časopis Demokratski forum. Gre za mesečnik z naklado 10.000 izvodov, v katerem, poleg političnih stališč naše stranke, najdejo svoj prostor tudi tisti makedonski intelektualci, katerih ideje in dela ne vzbujajo ustrezne pozornosti pri drugih medijih.

Poleg vprašanja makedonske državnosti ponovno prihaja na dan tudi problem samega obstoja makedonskega naroda. Kako gledaš na to oz. kako gleda makedonska javnost na Evropo po 15. januarju, ko je samostojno Makedonijo priznala le Bolgarija, čeprav je Makedonija izpolnila evropske pogoje za priznanje?

Apetiti sosedov Makedonije do našega teritorija so v zgodovini stalnica. To se dogaja že skoraj deset stoletij. Glede stališča Grčije, naj Makedonija spremeni svoje ime, in groženju z vetom pri morebitnem sprejemanju naše države v Evropsko skupnost menim, da je to, na pragu 21. stoletja, pravi politični nonsense. Makedonija nima do Grčije nobenih ozemeljskih pretenzij, dejstvo pa je, da se tudi grška pokrajina imenuje Makedonija, saj gre za južni del Makedonije. Mi smo se vedno zavzemali za mirno in demokratično rešitev sporov in konfliktov. Tudi pri reševanju takoimenovanega jugoslovanskega vprašanja je Makedonija predlagala miroljubno

rešitev, in sicer konfederacijo suverernih držav, zato smo bili po 15. januarju zelo razočarani nad stališčem Evropske skupnosti, saj je Makedonija pred tem datumom prestala tudi izpit Balenterove komisije. Mislim, da je bilo nasprotovanje Grčije priznanju Makedonije odločilno pri zadržanju celotne Evropske skupnosti. Menim, da so osamosvajanje, demokratizacija ter mednarodno priznanje Makedonije procesi, ki se jih ne da zaustaviti. Mednarodni javnosti je treba pokazati, da je Makedonija izbrala opcijo samostojnosti in državnosti.

Kako ocenjuješ položaj makedonske manjšine v Grčiji?

Menim, da se bodo odnosi z našo manjšino v Grčiji, Albaniji in Bolgariji izboljšali. V teh državah se sedaj pravice makedonskega prebivalstva sistematično kršijo. Upam, da bodo tudi druge države končno sprejele tako zakonodajo glede manjšinskega vprašanja kot ga predvidevajo evropske konvencije in po katerih se zgleduje tudi naša manjšinska politika. Makedonija nima ozemeljskih zahtev, menim pa, da je potrebna enotnost Makedoncev na kulturnem področju. Skupni kulturni prostor pa ni, po mojem mnenju, nikakršno zlo.

Kako deluje Makedonski mladinski svet? Kateri so vaši cilji?

Mladinski svet Makedonije je pravi naslednik Zveze socialistične mladine Makedonije. Treba je spremeniti to organizacijo v sodobno mladinsko strukturo, po vzoru zahodnih Mladinskih svetov, ki delujejo tako na nacionalnem kot mednarodnem nivoju. Mladinski svet trenutno sestavlja devet organizacij, na sprejem pa se že pripravlja vrsta »pomladkov«. Glavni sta trenutno vprašanja mladinske mobilnosti in politike v Makedoniji.

Mladi morajo spoznati, da je potrebno sodelovati, sadove tega spoznanja pa je treba prenesti na državniški nivoj. Mladinsko delovanje ne sme temeljiti na bazi kake povezovalne ideologije, ki je zlasti v bivši Jugoslaviji bila osnova mladinskega dela, ampak na spoznanju, da se glede interesov in potreb mladi ne razlikujejo po geografski pripadnosti eni ali drugi evropski regiji ali državi. Prav v tem vidim bodočnost in pomembnost mladinskega dela in povezovanja tudi pri nas v Makedoniji.

Peter Rustja

Klavrno predvolilno slepomišenje na Tržaškem

V predvolilno razgretim Trstu kot tudi malodane povsod tam, kjer v Furlaniji-Julijski krajini živijo Slovenci, je biti plat zvona pred »slovansko nevarnostjo« še vedno hvaležno opravilo, in to kljub epohalnim spremembam v Sloveniji ter na evropskem Vzhodu. Le tako si je namreč moč razlagati dejstvo, da vsedržavne stranke od socialistov do liberalcev hitijo tu pri nas zbirat na svoje kandidatne liste osebnosti, ki niso naklonjene zahtevam slovenske manjšine po pravični ureditvi njenega pravnega statusa v okviru italijanske države. Da se to dogaja zlasti pri tržaških podružnicah italijanske liberalne stranke — PLI, italijanske republikanske stranke — PRI, krščanske demokracije — DC in italijanske socialdemokratske stranke — PSDI, je že prišlo v navado in od teh strank kot tudi seveda od strani novofašistov pri MSI in liberalnacionalcev pri Listi za Trst si Slovenci ne moremo pričakovati kakšnih spodbudnih novic. Kar pa zadnja leta neprijetno preseneča, je vedenje krajevnih in vsedržavnih voditeljev italijanske socialistične stranke — PSI, ki po eni strani sklepajo volilna zavezništva z najbolj zadržimi in do Slovencev zaprtimi krogi v Trstu, po drugi pa si prizadevajo, da bi slovenski volivci še glasovali zanje.

S tem v zvezi je zelo poučno ravnanje italijanskega zunanjega ministra De Michelisa, vplivnega člana PSI, ki je 22. in 23. februarja vodil v Trstu dvodnevni simpozij o vlogi naprednih in reformističnih sil v novih demokracijah na Vzhodu. Po simpoziju, katerega so se udeležili visoki predstavniki vladnih in opozicijskih strank Vzhodne Evrope, med njimi tudi slovenski predsednik Kučan, zunanji minister Rupel in voditelj socialdemokratov Pučnik, naj bi minister De Michelis izrekel nekaj tehtnih in pogumnih besed v zvezi z zaščitnim zakonom slovenske manjšine, ki naj bi se navezoval na nekatere rešitve, ki so bile preizkušene na Južnem Tirolskem. Le nekaj ur po teh izjavah se je zlasti na Tržaškem dvignil val negotovanja in samo italijansko zunanje ministrstvo je iz Rima nemudoma opozorilo, da so bila De Michelisova izvajanja nepravilno tolmačena. Minister naj bi za Slovence obljubil le takšno zaščito, kot jo predvideva vladni zakonski osnutek, ki je bil predstavljen v senatu 26. januarja 1990. (Gre za t.i. Maccanicov zakonski predlog, ki je za slovensko manjšino v Italiji nesprejemljiv, saj na primer Slovence v videmski pokrajini označuje za neko folklorno »prebivalstvo slovenskega porekla«.)

Vsemu temu se ni preveč čuditi. 22. februarja je namreč sam vodja PSI Bettino Craxi podpisal volilno zavezništvo z nacionalistično Listo za Trst. Tedaj je obljubil, da se bo pri oblikovanju nove izvršne oblasti zavzemal

za to, da bodo interesi Trsta primer- no zastopani v sami vladi prek tržaškega poslanca iz socialističnih vrst. Z drugimi besedami povedano: konkretizacija te obljube bi pravzaprav pomenila, da bo med ministrskimi podtajniki bodoče italijanske vlade eden od voditeljev tržaških listarjev odvetnik Giulio Camber. Odvetnik Camber je bil že v tej zakonodajni dobi poslanec v rimskem parlamentu, seveda izvoljen na listi PSI v Trstu. V svoji dosedanji parlamentarni karieri se je odlikoval zlasti po prizadevanjih, da bi kar najbolj omejil že obstoječe pravice, ki jih uživa slovenska manjšina (predlog za uvedbo enojezičnih izkaznic v tržaških okoliških občinah), in tudi po nenavadnih pogledih v zvezi z mejo med Italijo in sedanjo Republiko Slovenijo (predlog o odkupu Istre). Kot poroča nedeljski Il Piccolo, je Craxi tudi podprl zamisel o avtonomiji Trsta, ki naj bi v bodočnosti imel podoben status kot Trident (in seveda ne kot dvojezični Boceni!) v deželi Tridentinska - Južna Tirolska. Ta Craxijeva prizadevanja so v sozvočju z najnovejšo propagandno akcijo iste Liste za Trst, v kateri se zahteva ločitev Tržaške od ostalih predelov Furlanije-Julijske krajine. Če bi se ta namera uresničila, bi se tudi *de iure* izvršila že obstoječa delitev Slovencev v Italiji na več kategorij. Posledice te, tudi formalne delitve, bi utegnile biti usodne za sam obstoj slovenske manjšine.

Po vsem povedanem zvenijo dokaj čudno in nepričljivo zagotovila članov Slovenske komisije PSI ali članov kake krajevne slovenske sekcije PSI na Tržaškem o njihovem ostrem nasprotovanju »nenaravnemu zavezništvu« med njihovo stranko in Listo za Trst. Ob takšni pogojevalni moči listarskih in z njimi povezanih tržaških nacionalističnih krogov, ki prisilijo celo ministra rimske vlade k demantiju, je povsem jasno, koga bodo do kraja pragmatični in oblastiteljni Craxijevi socialisti izbirali tudi v bodoče za svojega sogovornika. Iz vsega tega izhaja logična ugotovitev, da slovenski socialisti pri PSI s svojo deželno ali kakršnokoli komisijo oziroma komponento vred nimajo pri odločanju svoje stranke tudi na krajevni ravni niti toliko teže, kot jo ima »dvojka od kop« (due di coppe) pri briškoli oziroma srčna štirica pri taroku.

avb

* * *

V Italiji je že v polnem teku volilna kampanja za politične volitve, ki bodo 5. aprila. Medtem še dalje zaseda stari parlament in v glavnem razpravlja ter sklepa o zakonih, ki jih je predsednik republike Cossiga vrnil obema zakonodajnima domovoma, češ da niso v skladu z ustavnimi predpisi. Med temi zakoni je tudi tisti, ki zadeva oporečnike iz razlogov vesti, se pravi, fante, ki imajo raje civilno službo kot služenje rednega vojaškega roka.

Zakon o Krasu nas le delno zadovoljuje

V prvi komisiji deželnega sveta je bil v torek, 3. marca, odobren osnutek zakona o razvoju Krasa, o katerem je v teku razprava že od pomladi lanskega leta, ko je bil zakon predložen. Gre za dokaj obširno besedilo, ki prvič obravnava Kras kot celoto in vsebuje določila za njegov razvoj, pa čeprav besedilo v končni verziji ni tako ugodno, kot je bilo v fazi osnutka.

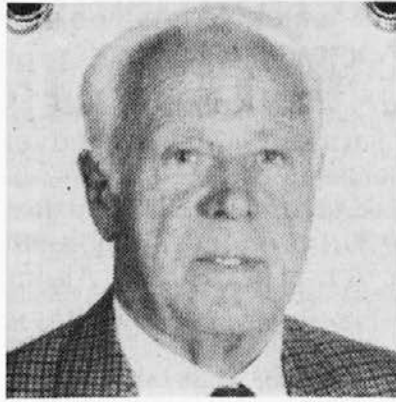
Zakon vsebuje več postavk za investicije, v skupni višini 23 milijard lir. Najpomembnejša je seveda postavka, ki zadeva posege za obrtništvo, kulturne in športne objekte, vendar teh sredstev ne bo delila Kraška gorska skupnost, kot je bilo prvotno določeno, temveč neposredno dežela v sporazumu s tržaško občino in pokrajino ter kraško gorsko skupnostjo: torej zapleten postopek, s katerim poročevalec večine, svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar ni soglašal, ampak se mu je podredil, ko je ugotovil, da je velika večina komisije takega mnenja.

Pač pa se Brezigar ni podredil drugemu določilu, ki zadeva kraški park. Deželni odbornik Carbone je namreč v osnutku zakona vrnil popravek, ki pooblašča deželo, da sama poveri nalogo za izdelavo načrta za kraški park, namesto da bi to pristojnost ohranile občine, kot sedaj določa veljavna zakonodaja. Brezigar je dejal, da gre za odvzemanje pristojnosti občinam, ki najbolj predstavljajo krajevno prebivalstvo ter je zato glasoval proti temu popravku, nato pa je napovedal spreminjivalni predlog na razpravi v deželnem svetu, ki bo verjetno v teku meseca dni.

Do pozitivnih sprememb pa je prišlo v razdelitvi sredstev za kmetijstvo, kateremu je namesto dosedanjih 300 sedaj namenjenih 900 milijonov lir, za enako vsoto pa je bila zmanjšana postavka, ki zadeva ukrepe na področju gozdarstva. To spremembo je predlagal Brezigar in komisija jo je sprejela.

O zakonu bo moral sedaj razpravljati deželni svet, vendar je zelo pomembno dejstvo, da ga je odobrila komisija, saj so tržaški meščanski krogi temu zakonu nasprotovali. Po torkovem glasovanju obstajajo velike možnosti, da bo zakon res v kratkem odobren in da se bo tako vprašanje razvoja Krasa začelo reševati v drugačni, pozitivni, pa čeprav ne povsem zadovoljivi osnovi.

Umril je Stanko Pupis

V starosti 71 let je v petek, 28. februarja, na svojem domu v Sesljanu umrl za srčno kapjo znani trgovec s pohištvo in mizarski mojster Stanko Pupis. Rajnik se je rodil v kmečki družini v Tomaju, kjer je bilo devet otrok. Mama je še mlada postala vdova, a je kljub temu poskrbela, da so se otroci naučili poklica. Tako je Stanko bil najprej mizarski vajenec v Dutovljah in nato v Trstu. Leta 1939 je moral k vojakom, leto kasneje pa se je začela vojna. Takratna oblast je tudi Stanka kot ostale primorske fante vtaknila v posebne bataljone, češ da niso zanesljivi. Ob kapitulaciji septembra leta 1943 se je kot velika večina Primorcev odzval klicu domovine, se v Bariju vkrcal na ladjo, ki

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu vabi v ponedeljek, 9. marca, na pogovor o pripravah na papežev obisk. Program obiska in slovenski delež bo predstavil Dušan Jakomin. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani s pričetkom ob 20.30.

ga je kot vojaka 3. prekomorske brigade prepeljala v Dalmacijo, kjer se je začela njegova bojna pot proti domu. Na tej poti je bil tudi ranjen, a je maja 1945 vendarle bil med osvoboditelji Trsta.

Tedaj se je odločil za nadaljevanje svojega poklica, ki ga je tudi uspešno opravljal skupaj z bratom. Sredi šestdesetih let se je odločil za novo pobudo. Ne brez velikih težav, ki niso bile le materialne narave, se je lotil nove dejavnosti — trgovine s pohištvo. Pro-

dajne prostore je odprl izven mesta, v Sesljanu, kar je tedaj predstavljalo novost na tem področju.

Novoga poklica se je lotil z velikim pogumom in enako marljivostjo in je uspel: sebi v ponos in v ponos svoji družini, zlasti ženi, ki mu je bila vedno zelo blizu in, kot pravi slovenski pregovor, zares podpirala tri vogale pri hiši.

Pokojnik predstavlja lep primer slovenskega fanta, ki se poda v široki svet, kjer tudi doseže uspeh, a ga ta široki svet nikakor ne vsrka vase in ga potujči, temveč je on tisti, ki uveljavi lastno osebnost, tujemu okolju navzlic.

Stanko Pupis, ki se je tako lepo znal živeti tudi v naše okolje, v tukajšnjo stvarnost, zasluži vse naše priznanje in tudi hvaležnost. Tudi v težavnih okoliščinah je ostal zvest svojemu rodu, svojim koreninam in krščanskim tradicijam našega ljudstva. Naj mirno počiva v naši sredi, na nabrežinski božji njivi. Vdovi, sinovom in sorodnikom izrekamo na tem mestu globoko občuteno sožalje.

Pogreb je bil v ponedeljek, 2. t.m., v Nabrežini. Pogrebno mašo je daroval župnik Breclj, pri odprtem grobu pa se je od rajnega poslovil dr. Drago Legiša. V cerkvi je sodeloval cerkveni zbor, pred cerkvijo in na pokopališču je nekaj žalostink zapel zbor Fantje izpod Grmade, nabrežinska godba pa je med sprevedom igrala žalne koračnice.

BANČNA DVOJEZIČNOST

Mesečnik Vsedržavne zveze kmečkih hranilnic in posojilnic **Credito e Cooperazione**, ki izhaja v Rimu, je v svoji zadnji številki 1991. leta objavil zajetno poročilo o openski Hranilnici in posojilnici z značilno pomenljivim naslovom *Bančna dvojezičnost (Bilinguismo bancario)* izpod peresa Marine Tagliaferri. V članku se poudarja mešana narodnostna sestava krajev, v katerih hranilnica lahko posluje, predvsem pa dejstvo, da je ta združni denarni zavod od davnega leta svoje ustanovit-

Slovenski kandidati na medmanjšinski listi

POSLANSKA ZBORNICA — OKROŽJE TRST

dr. Peter Močnik

POSLANSKA ZBORNICA — OKROŽJE VIDEM, BELLUNO, GORICA, PORDENON

dr. Mirko Spazzapan

Sabina Antoni

Marko Braini

Branko Černic

Ferfaglia Stanislav

dr. Maja Lapornik

Salvatore Venosi

Vogrčić Ivan

SENAT — OKROŽJE GORICA

dr. Andrej Bratuž

SENAT — OKROŽJE TRST I

dr. Boris Pahor

SENAT — OKROŽJE TRST II

dr. Dragomir Legiša

SENAT — OKROŽJI

ČEDAD IN TOLMEČ

Salvatore Venosi

Pokrajinski odbornik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan je prejšnji teden predložil pokrajinskemu svetu resolucijo, ki obvezuje ves pokrajinski odbor, naj se zavzame za to, da bi Deželni nadzorni odbor preklical svoj sklep o črtanju členov o rabi slovenskega jezika iz Statutov doberdobske, sovojenjske in števerjanske občine. O tej resoluciji naj bi bilo govora na eni od prihodnjih sej.

(1908) ostal slovenski, čeprav se je v teh obmejnih krajih zelo pogosto spreminjala oblast in celo državna pripadnost tega ozemlja.

V glavnem članku je predvsem prikazana zgodovina nastanka in razvoja našega denarnega zavoda in njegov namen: pomagati krajanom in skrbeti za razvoj gospodarstva na ozemlju, ki ga hranilnica s svojo dejavnostjo prekriva, sedanje stanje, delovanje in problematika, s katero se mora hranilnica soočiti. V ostalih sestavkih pa se govori o novi podružnici v središču mesta in o obrtni coni pri Dolini, s katero ima naša hranilnica dobre poslovne stike.

Poročilo dopolnjujejo številne barvne fotografije, v njem se navajajo vodstveni in upravni organi, številni podatki o poslovanju hranilnice v zadnjih petih letih, navedene so tudi vse običajne operacije in storitve, ki jih nudi svojim klientom.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Sergej Verč - Boris Kobal

IME MU BO JUST

Režija Sergej Verč

Predpremiere v četrtek, 5. marca, ob 20.30 — Abonma RED E

Premiera v petek, 6. marca, ob 20.30 — Abonma RED A

Ponovitev v Gorici v gledališču »G. Verdi«

v ponedeljek, 9. marca, ob 20.30 — ABONMA RED A in RED B

PUST SE JE POSLOVIL

Živobarvne maske so včeraj na Tržaškem in na Goriškem pospremile na zadnji poti pusta, ki se je poslovil od svojih »dragih«. Posebno neutolažljive so bile njegove vdove in številni otroci. Z njegovim odhodom je veselega obdobja konec; sedaj se je začel post. Na sliki: najbolj so se v pustnem času zabavali otroci (foto D. Križmančič)

Socialni dan v Trstu

Gibanje »Politika in vrednote« nam je poslalo naslednje tiskovno poročilo, ki ga objavljamo v celoti (Ur.).

Živimo v času velikih političnih in družbenih sprememb. V nekaj letih so se podrli zidovi in meje, ki so se zdele pribite za vselej. V naši domovini je ta proces pripeljal do svobodnih volitev in nato do samostojne slovenske države.

Tudi onstran meje se lahko sedaj kristjani svobodno udeležujejo v javnem življenju. Pri tem lahko delujejo svobodneje kot pred vojno, to se

prav in demokracije pri srcu tudi krščanski družbeni program, posebno kakor ga je oblikovalo učiteljstvo v socialnih okrožnicah od Leonove Rerum novarum dalje. Seveda v zamajskih razmerah ne takrat (kakor tudi ne danes) ni bilo misliti na kake samostojne volilne avanture, zato so se takoj odločili za politični nastop v povezavi z ostalimi narodno in demokratično mislečimi Slovenci.

Ostaja pa seveda specifičnost nekaterih družbenih in kulturnih izhodišč, ki nas povezujejo z drugimi sorodnimi političnimi skupinami. O teh izhodiščih je potrebno v sedanjem zgodovinskem trenutku ponovno razmisliti in o njih razpravljati. To je toliko bolj pomembno sedaj, ker lahko prvič neko podobno pobudo skupno izpeljemo Primorci z obeh strani meje. Primorsko krščansko-socialno gibanje pa ima globoke zgodovinske korenine, dovolj je, da pomislimo, kaj je v tem oziru na začetku tega stoletja predstavljala Gorica.

Na Socialnem dnevu dne 15. marca 1992 se bomo pogovarjali o vsem tem. V obliki kratkih referatov in diskusije bomo obdelali zelo široko pahljačo vprašanj: slovensko državnost, reševanje manjšinskih zapletov, krščanski socialni nauk, osebo kot središče družbenega dela, družino, medije, vlogo mladih idr.

Vodilo našega razmišljanja pa bo: ali je politično in družbeno delo danes nujno le v službi interesov ali je lahko tudi služba človeku?

Izšel je ŠKRAT št. 2/1992

Dobite ga v Trstu, Gorici, na Proseku, v Križu in v Nabrežini.

Za informacije telefonirajte na številko 040/212289.

S seje SKK v Celovcu

Slovenci po svetu in njihove pravice v Sloveniji

V soboto, 29. februarja, se je v Celovcu sestalo predsedstvo Svetovnega slovenskega kongresa. Na seji, ki jo je vodil predsednik Bojan Brezigar, udeležili pa so se je podpredsednik Jože Bernik, Jurij Terseglav in Lojze Dolinar, odgovorni za finance Jože Slobodnik in tajnik Ravel Kodrič, so obširno razpravljali o izvajanju zadnjega odstavka 5. člena slovenske ustave, ki določa, da Slovenci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti, vrsto in obseg teh pravic pa določa zakon. Poudarili so, da Slovenci v svetu težko pričakujejo ustrezní zakon, kajti sedanje stanje jih v vsem enači s tujci. Nakazali so področja, ki bi jih morala ta zakonodaja obravnavati in z zadovoljstvom vzeli na znanje stališče ministra za Slovence v svetu dr. Dularja, da bo vodstvu Svetovnega slovenskega kongresa obrazložil vsebino zakona preden bo ta v postopku za odobritev.

Na seji so razpravljali tudi o nekaterih drugih vprašanjih, ki zadevajo dejavnost Kongresa. Predvsem so z zadovoljstvom vzeli na znanje dejstvo, da je bila formalno ustanovljena Konferenca za Švico, kjer živi več tisoč Slovencev. Razpravljali so še o pobudah, ki jih bo kongres izvedel v letošnjem letu ter odobrili osnutek pogodbe z založbo Slovenska knjiga, na osnovi katere bo začel s prihodnjim letom Poslovni imenik Republike Slovenije opremljen z dodatkom, Poslovnim imenikom Slovencev v svetu.

Sklenili so tudi, da bo seja Glavnega odbora Svetovnega slovenskega kongresa 20. in 21. junija v Sloveniji; kraj bodo določili po posvetovanju s Konferenco za Slovenijo.

DAROVI IN PRISPEVKI

Stanko Kertelj iz ZDA je daroval 5.600 lir v tiskovni sklad Novega lista.

VPISOVANJE V KOLONIJI V DRAGI IN COMEGLIANSU

Opozarjamo starše, da je vpisovanje otrok za kolonijo Slokada v Dragi in v gorsko kolonijo Slovenske Vincencijske konference v Comegliansu samo do 21. marca. Vpišejo se lahko otroci od 5. do 16. leta starosti. Vpisujejo šolske oz. občinske zdravniške asistentke na Tržaškem in Goriškem. Vpišite otroke takoj, da ne bo prepozno!

Umrl je Dragotin Butkovič

Po dolgi in neozdravljivi bolezni je v nedeljo, 1. marca, prenehalo biti srce Dragotina Butkoviča, na Goriškem znanega in cenjenega duhovnika in profesorja. Pokojnik je bil zadnja leta župnik v Rupi, obenem pa je pomembna njegova vloga v slovenskem kulturnem prostoru na Goriškem, saj je bil predsednik tamkajšnje Mohorjeve družbe, obenem pa je izšolal nekaj generacij naše šolske mladine.

Dragotin Butkovič se je rodil leta 1920 v Sovodnjah, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo, nato pa se je vpisal v malo semenišče v Gorici. Po opravljenem višješolskem študiju se je odpravil v Rim, kjer je diplomiral iz teologije v francoskem zavodu na rimski Gregorijanski univerzi. V duhovnika je bil v »večnem mestu« posvečen 16. julija 1944.

Kot kaplan je g. Butkovič služboval v Šempetru in Štandrežu, nato je bil imenovan za župnika v Rupi, kjer je ostal do svoje smrti. Vestno je opravljal svoj dušnopastirski poklic, istočasno pa je tudi poučeval latinščino in grščino najprej na srednjih šolah in nato na slovenskem klasičnem liceju v Gorici. Napisal je tudi več učbenikov, med katerimi naj omenimo Latinsko metriko, Latinsko sintakso in Slovensko-latinski slovar. Poleg vseh teh zahtevnih obveznosti pa je Dragotin Butkovič že od leta 1948 bil član odbora Goriške Mohorjeve družbe, nato je bil nekaj let tajnik, v zadnjih letih, vse do smrti, pa predsednik.

Pokojnika so pokopali v sredo, 4. t.m. Pogrebna maša je bila v cerkvi v Štandrežu, v grob pa so ga položili na pokopališču v Rupi. Pogrebni obred je vodil goriški nadškof Bommarco.

V nedeljo, 1. marca 1992, je odšel k svojemu Gospodu

prof. Dragotin Butkovič
župnik

Pogrebno bogoslužje bo v župnijski cerkvi v Štandrežu v sredo, 4. marca 1992, ob 15. uri.

Dragega pokojnika bomo nato pospremili na pokopališče v Rupi.

Župnijsko občestvo Rupa-Peč in duhovniki štandreške dekanije

Pravi, da jih Cerkev niti juridično niti moralno ne zavezuje k pripadnosti neki čisto določeni, bolj ali manj konfesionalni stranki, kakor tudi ne postavlja ovir tistim, ki bi kot samostojni državljani želeli oblikovati lastno politično stranko. Ko so torej nekateri med njimi ubrali to drugo pot in osnovali stranko Slovenskih krščanskih demokratov, so to naredili iz spoznanja, da bodo na ta način bolje pripomogli do veljave programu, ki so si ga zastavili.

Tako so že pred 40 leti razmišljali tudi mnogi slovenski kristjani v zamestvu, ki jim je bil poleg narodnih

Izšel je mesečnik »La Patrie dal Friûl«

Furlani so zelo dobro informirani o nas

Naslovna stran revije »La Patrie dal Friûl«

Med glasili, ki jih berem v furlanskem jeziku, do nedavnega nisem poznal mesečnika »La Patrie dal Friûl«, po naše bi lahko to prevedli kot »Furlanska domovina«. Mesečnik, ki je prijetnega zunanjšega videza, spominja namreč na časopis, grafično je zelo dobro oblikovan, izdajajo ga v videmski pokrajini, glavni urednik pa je Federico dai Ros. Nepoznavalcem furlanskih razmer naj samo povem, da je celotna redakcija mesečnika precej mlada, gibljejo pa se okrog radia Onde furlane, ki je poznan tudi širši javnosti.

Revijo »La Patrie dal Friûl« predstavljam slovenskim bralcem predvsem zato, da bi jo spoznali, seveda, če jih to sploh zanima in če vsaj za silo berejo furlansko. Rad bi povedal samo nekaj besed o odnosu, ki ga imajo pisci furlanskega mesečnika do Slovencev in vsega slovenskega. Izredno dobro so informirani o vsem, kar se dogaja na Slovenskem, med osamosvajanjem so bili neprikrito na strani Slovenije, o slovenski manjšini v Italiji pa vedo dosti več, kot smo si sami pripravljeno priznati, ko se prevečkrat smilimo samim sebi, češ da je samo nam hudo. Če sem prav razumel linijo mesečnika »La Patrie dal Friûl«, se zavzemajo za Evropo narodov in ne Evropo držav. S tem se popolnoma strinjam, pa čeprav zveni ta trditev na prvi pogled izredno nevarna in ozkogledna. V bistvu pa prav tak pogled na Evropo kaže, da v takem kontekstu lahko pridejo do izraza tudi majhni in od večjih prevečkrat tlačeni narodi. Tak je seveda tudi furlanski narod, ki pa se ne sme bati za svoj obstoj, če bo imel veliko mladih, ki tako mislijo, kot ti, ki sodelujejo pri mesečniku »La Patrie dal Friûl«.

Zanimivo je, da se sodelavci furlanskega mesečnika ne ustavljajo pred tabuj, pred katerimi se, recimo, naša zamejska slovenska stvarnost

prekleta dobro varuje in ne dreza vanje. Eden takih je alkoholizem, drugi je samomorilstvo, ki ga je med Furlani dosti. Pišejo o problematiki, ki zadeva Furlane in Furlanijo, politično so zelo odprti, ne zanima jih preveč govorjenje politikov, zanje so važni fakti, dejstva, ki bolijo vsakega poštenjaka in prizadenejo vso občelošesko skupnost. Tako je v zadnji, februarški številki glasila osrednja priloga namenjena mestecu Basiliano in načrtu o ozemeljskih spremembah, ki jih tam nameravajo storiti (riordino fondiario). Človeku je takoj jasno, da nima pred seboj tistih »zelenih«, ki se gredo zelene samo zato, ker je to v modi, zato ker jim je všeč biti v družbi »drugačen« itd., kot se to po večini dogaja drugod. Premalokrat se namreč zavedamo, da so zeleni le meščanski del presite družbe, ki rada kmetom ukazuje, kako in kaj naj delajo, ne da bi sami niti enkrat imeli vsaj motiko v rokah. Seveda je to poenostavljeno, a v bistvo le zadenemo, če povemo, da je teh zelenih le malce preveč za nezeleni mesta in premalo tam, kjer bi jih rabili. Sodelavci lista »La Patrie dal Friûl« poznajo problematiko zemlje in se zato ne spuščajo tja, kjer to ni umestno. To bi lahko počeli tudi tržaški zeleni, se vsaj kaj od njih naučili.

Društvo JADRO iz Ronk prireja tridnevni tečaj — predavanje o ličenju, ki se bo pričel v sredo, 11. t.m. Začetek ob 20. uri na sedežu društva v Romjanu.

Zelo zanimivi so tudi odzivi na razne izjave vidnih intelektualcev, politikov, vemož, če smemo tako reči. V zadnji številki je naslov »Lis balis di Spadolini« več kot zgovoren, najprej pa povzema njegove izjave o narodnih manjšinah in vse tisto, kar je govoril proti ovrednotenju in zaščiti furlanskega jezika. Enako sta govorila tudi Nobelova nagrajena Levi-Montalcini in Goričan (sic!) Rubbia, ki je pokazal, da ga manjšine čisto nič ne zanimajo že pred leti na Krasu, v zvezi s sinhrotronom, ki je Slovincem odžrl veliko zemlje, ne ve se pa, če bo sploh kdajkoli kaj prinesel, Slovincem gotovo ne ničesar. Naslednja številka mesečnika bo prinesla komentarje bralcev. Med vrsticami članka, ki govori o različnih odnosih raznih intelektualcev do furlanskega jezika, zvemo grozljivo resnico, da je Sgorlon, da, prav ste razumeli!, pisatelj Sgorlon furlanskega rodu, bil proti prevodu Svetega pisma v furlanski jezik, češ da je nepotreben... Čisto upravično sem bil na strani pisca, ki se jezi nad temi polintelektualci, jih

včasih tudi duhovito zmerja in razglaja njihove slabosti in pregrehe, ozkost, hinavščino in zavist, podobne vrline.

Skratka: »La Patrie dal Friûl« je mesečnik, ki je med furlanski narod prinesel nov veter samokritičnosti in ponosa. Pa ne tistega bednega in preživelega ponosa nekaterih Furlanov, ki bi radi vso Furlanijo še videli v revščini mizernih kmetičev, ki vlačijo seno nekam v hrib, da bodo potem »lahko pustili svoje furlansko srce na gnojniku za hišo«. Tako se je namreč izrazil o starejši gardi furlanskih intelektualcev, ki se zbirajo okrog določene družine (so blizu predsedniku »La Società Filologica Friulana«) furlanski prijatelj Walter. Strinjam se z njim, v to pa me vsak mesec bolj prepričuje tudi dober mesečnik napisan v furlanščini »La Patrie dal Friûl«.

Jurij Paljk

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Zora Tavčar
PTICE NOČNEGA VRTA
Režija Mario Uršič
Predstava za otroke

v četrtek, 5. marca, ob 10. uri
v petek, 6. marca, ob 10. uri
v soboto, 7. marca, ob 9.45

Konec prejšnjega tedna so v Trstu predstavili spored letošnjega festivala operete, ki se bo začel 17. junija zaključil pa 18. julija. Predstave bodo v gledališču Rossetti, saj bodo Verdi zaradi prenovitvenih del zaprli 31. maja. Festival se bo pričel z italijansko opereto Giuseppe Pietrija »Addio, giovinezza«. Nato si bo (od 27. junija do 4. julija) mogoče ogledati delo avstrijskega skladatelja Ernsta Marischka z naslovom »Pomladanska parada«. Zadnji bo na vrsti prijetni ameriški »musical« Richarda Rodgersa »Oklahoma«. 18. julija pa bo še koncert najslavnejših motivov iz Straussove operete »Noč v Benetkah«.

Razstava slikarke Bare Remec v Trstu

Do ponedeljka, 16. t.m., bodo v Peterlinovi dvorani v Trstu na ogled umetnine slikarke Bare Remec, ki je umrla lani v Argentini, kamor se je z družino preselila ob koncu druge svetovne vojne. Slikarko, ki je nedvomno poseben pojav v slovenski likovni umetnosti in ki jo matica šele spoznava, je v ponedeljek, 2. marca, v Društvu slovenskih izobražencev predstavila umetnostna zgodovinarica Irene Mislej. Pokojno slikarko je Mislejeva tudi osebno poznala, saj se je rodila v Argentini, sedaj pa živi v domovini.

Bara Remec se je rodila v Ljubljani leta 1910 in je študirala na umetnostni akademiji v Zagrebu, njena življenjska pot pa jo je kasneje vodila na Koroško, nato v Italijo (kjer je med drugim nastala serija lesorezov s skupnim naslovom »Črna maša za pobite Slo-

vence«) in končno v Argentino, kjer se je nastanila v Bariločah na goratem jugu te države. To je le nekaj podatkov, ki jih je na otvoritvenem večeru v Peterlinovi dvorani povedala dr. Irene Mislej. Med drugim je tudi poudarila, da je bilo ime Bare Remec dolga leta zamolčano v Sloveniji. Matica jo šele sedaj spoznava in marsikdo je ne razume, saj njena dela iz argentinskega obdobja predstavljajo nek poseben svet, ki je nam neznan. Zaradi tega bi bilo treba prirediti več razstav njenih slik, predvsem pa ponatisniti v Sloveniji številne knjige, ki jih je ta umetnica ilustrirala. Slike, razstavljene v Peterlinovi dvorani, predstavljajo le delček njene bogate zapuščine, vendar pa so dovolj nazorno prikazani najpomembnejši momenti njene umetniške poti.

Eno od razstavljenih del slikarke Bare Remec v Peterlinovi dvorani

NAŠA DRUŠTVA

SKD »TABOR« Z OPČIN

Na Opčinah pri Trstu nadvse živahno in razvejano deluje Slovensko kulturno društvo »Tabor«, ki ima svoj sedež v tamkajšnjem Prosvetnem domu. Ustanovljeno je bilo leta 1964 z namenom, da bi se s svojo dejavnostjo zoperstavilo raznarodovalnim pritiskom in krepilo slovensko narodno zavest v teh krajih. Njegov predsednik je domačin Viktor Sosič, tajnica pa Kostanca Filipovič, ki nam je tudi posredovala nekaj podatkov o delovanju SKD »Tabor«.

V okviru društva je kmalu po ustanovitvi začel delovati moški pevski zbor. V začetku so pevci imeli precej težav, saj je društvo imelo na razpolago samo majhno dvorano, ki je bila v zelo slabem stanju. Šele kasneje so stavbo, kjer je danes openski Prosvetni dom, popolnoma prenovili in tako je lahko tudi društvo začelo aktivneje delovati. V tem zapisu naj omenimo le najpomembnejše prireditve, ki so na Opčinah postale že tradicija. Dobro obiskani so »Openski glasbeni večeri«, na katerih so nastopili v teh letih priznani izvajalci. Organizatorji pa so nudili možnost tudi številnim mladim, da so nastopili v javnosti. V Prosvetnem domu je zelo pomembna tudi razstavna dejavnost. Občasno prireja društvo razstave risb, slik, kipov pa tudi fotografij, knjig, obrtniških izdelkov ipd. Ob vsem tem je treba omeniti še Poletni Tabor; društvo vsako leto sredi avgusta pripravi na dvorišču openskega Prosvet-

nega doma prireditve z bogatim kulturnim sporedom in plesom.

V okviru SKD »Tabor« pojeta dva zbora. Prvi, moški, je začel delovati takoj po ustanovitvi društva in ga od samega začetka vodi Sveto Grgič. Ženski zbor »Tabor« pa je bil ustanovljen pred kakimi 15 leti in ga vodi isti dirigent. Oba zbora sta zelo aktivna, gostovala sta že marsikje, redno nastopata na raznih zborovskih revijah in imata tudi samostojne koncerte in nastope ob raznih prireditvah, kulturnih praznikih ipd. Večinoma nastopata ločeno, ob posebnih priložnostih pa se združita in tudi drugače vedno sodelujeta pri raznih društvenih dejavnostih. Moški pevski zbor »Tabor« je sodeloval tudi s Slovenskim stalnim gledališčem, snemal je za slovenski tržaški in koprski radio, za ljubljansko televizijo, udeležil pa se je tudi prvega tekmovanja Corovivo v Vidmu, kjer se je uvrstil v drugo kategorijo, kar je zelo pomemben dosežek. Obenem sodeluje s pobratenimi zbori iz Pliberka, Prevalj, Branika in Trbovelj. Z njimi se srečuje vsako leto na skupni prireditvi z naslovom »Od Jadrana do Korotana«. Letos je ta zborovski koncert organiziral prav openski zbor »Tabor«.

Tudi ženski pevski zbor, ki deluje v okviru društva, je zelo aktiven. Veliko je že nastopal doma in v tujini, poje na raznih vaških prireditvah, obenem pa prireja srečanje ženskih zborov z naslovom »Zapojmo si pesem veselo«,

Zbora »Tabor« v mešani zasedbi na prazniku ob 60-letnici dirigenta

na kateri sodelujeta še zbora iz Škednja ter Proseka-Kontovela.

Izrednega pomena za SKD »Tabor« je bila v preteklosti gledališka dejavnost. V društvu je delovalo nekaj odličnih mladih amaterskih igralcev, kabaretistov in režiserjev. V zadnjih letih pa so nastopile težave predvsem zaradi pomanjkanja ljudi. Sedaj se je ta bogata gledališka dejavnost »pomladila«, saj obstajata kar dve skupini: prvi je gledališki krožek, v katerem so dijaki zadnjih letnikov srednjih in prvih razredov višjih šol, druga pa mlajša otroška igralska skupina, v kateri so osnovnošolci. Vsaka skupina pripravlja za letošnje leto eno igrice.

V SKD »Tabor« deluje tudi folklorna skupina, vendar ne vsako leto. Vse je odvisno od povpraševanja. Letos se ta dejavnost ni obnovila. Povemo naj še, da je bila pred leti zelo aktivna tudi klasična baleta skupina.

Med številnimi dejavnostmi društva ne smemo pozabiti na re-kreativno telovadbo za ženske vseh starosti; letos se je vpisalo kar 120 oseb. Redno, vsak četrtek, deluje tudi krožek »Pletenje in še kaj«, prav tako namenjen ženskam. Ob vsem tem je treba omeniti še knjižnico »PINKO TOMAŽIČ IN TOVARIŠI«, ki je prav tako del društva. V njej je okrog 5000 knjig. Knjižnica poleg tega prireja razna predavanja o aktualnih temah, literarne večere, predstavitve knjig, obenem pa skrbi tudi za društveno glasilo, ki izhaja štiri krat letno.

Kot je ob koncu poudarila tajnica društva Kostanca Filipovič, je trenutno največji problem ta, kako privabiti mlade v društvo. »Trebajo najti oblike delovanja, ki bi pritegnile mlade. Društvo je seveda odprto vsem, vendar mora pobuda priti z njihove strani, saj samo oni vedo, kaj jih res zanima.« (hj)

Mitja Terčon Južna Afrika danes (8)

(Vtisi z enomesečnega potovanja)

Soweto ima tudi svojo univerzo, ki jo obiskuje 2.500 študentov, 4 college, 69 srednjih šol in nekaj stotin osnovnih. Vtis pa sem imel, da mnogo otrok v Sowetu ne zahaja redno v šolo.

V Sowetu živi pomešanih med sabo devet črnskih narodnih skupin, ki se sporazumejo v jezikih sotho ali zulū. Naš vodič, pripadnik plemena sotho, nam je povedal, da živijo vsi v prijateljstvu in harmoniji. Številni spori naj bi se dogajali le po krivdi belcev, ki hujskajo eno skupino proti drugi. Belci so namreč vedno podpirali črnske organizacije ustanovljene na etnični podlagi; med temi je vsekakor najmočnejše gibanje Inkhata, plemena zulū. Mandelov African National Congress pa je interetnični, združevati hoče celotno črnsko prebivalstvo. Omeniti gre še, da je dokaj lahko načuvati eno pleme proti drugemu, saj so vladala velika sovraštva med različnimi skupinami že pred prihodom belcev. Izoblikovala so se večja in manjša plemena, močnejša in šibkejša. Na primer narod xhosa je bil vedno na dnu »socialne lestvice« južnih afriških plemen, medtem ko so bili zulū najboljši bojevniki in so si podjarmili ostala plemena. Sedanji zulūji, ki so na svoj izvor zelo ponosni, z veliko težavo lahko sprejmejo za črnskega liderja Nelsona Mandelo, pripadnika plemena xhosa.

Naslednjega dne bivanja v Johannesburgu sem šel na izlet v drugo južnoafriško prestolnico Pretorio. Od Johannesburga jo loči le nekaj 100 km, toda počasni potniški vlad prevozi ta odsek v celih dveh urah. V vlaku sem naletel na brata in sestro srednje starosti, ki sta

se pogovarjala v pravilni italijanščini. Ko sem ju vprašal odkod sta, sta mi odgovorila, da sta Nemca, čeprav živi sestra že dvajset let v Johannesburgu, rojena pa sta v Aleksandriji v Egiptu. Med sabo se pogovarjata v italijanščini, francoščini, angleščini in nemščini. Njuna stara mati je bila Tržačanka, rojena pravzaprav v vipavskem Dornberku. Svet je včasih res zelo majhen.

Mesto Pretoria je zelo mirno, čisto in polno zelenja; belcev je tu verjetno več kot črncev, tudi črnici pa dajejo boljši vtis kot njihovi bratje v Johannesburgu. V Pretoriji so predvsem zvezni uradi, ministrstva, parlament in vojaško poveljstvo. Afrikaanski element odločno prevladuje nad angleškim, saj so Pretorio ustanovili 30 let pred Johannesburgom sredi prejšnjega stoletja, ko so se Afrikaanci pomikali z juga proti notranjosti države, da bi se umaknili angleškim kolonijalistom. Pretorio imenujejo tudi »jacaranda city«, zaradi številnih drevedov jacarandov. To drevo ima velik svetlovijoličast cvet, ki košato prekriva vse veje. Ker je tu na tisoče dreves jacarand, postane Pretoria vsak oktober plave - vijoličaste barve. Ko cvetje odpade, ostane na pločnikih in cestah čudovita svetna preproga.

Tudi ob svojem povratku v Johannesburg sem imel na vlaku zanimivo srečanje s 25 letnim mladeničem. Taka srečanja so verjetno lažja zaradi tega, ker redki belci sredi morja črnskih potnikov skoraj nagonsko sedejo skupaj in se kmalu začnejo prijateljsko pogovarjati. Moj sopotnik mi je pripovedoval predvsem o vojni v Angoli, ki so se je udeležili Južnoafričani sredi osemdesetih let. Ta vojna je sicer malo znana, a je bila za Južnoafričane pravi Vietnam. Vsi belci, ki so stari od 25 do 30 let, so se je udeležili, njihove izkušnje pa so bile grozovite. Vojaška služba je tedaj trajala dve leti, od katerih so vsaj eno prebili na namibijsko-angolski fronti. Borili so se na strani angolskih gverilcev UNITE proti marksistični angolski vladi, ki je na svoji strani

NOVICE

Na ljudskem glasovanju, ki je bilo konec zadnjega tedna, so Hrvati in muslimanski Bosanci takorekoč plebiscitaro zahtevali, naj Bosna in Hercegovina postane neodvisna in suverena država. Njihova odločitev pa je bila »zamrzjena«, ker so Srbi, ki predstavljajo nad 30 odstotkov prebivalstva, zagrozili z odločnim, tudi oboroženim uporom. Ta se je dejansko že začel z postavljanjem barikad v Sarajevu. Računati je tudi treba, da je v Bosni glavnina uradne pesti jugoslovanske armade, ki se je umaknila iz Hrvaške.

* * *

V soboto, 29. februarja, je bila v Ilirski Bistrici pomembna slovesnost ob 50. letnici smrti Viktorja Bobka, enega izmed voditeljev narodnoobrambene organizacije TIGR. Spominsko ploščo je odkril bivši tigrovec Alojz Zidar, nato pa je sledil bogat kulturni spored. Zanimiva je bila tudi okrogla miza, na kateri so sodelovali Milica Kacin-Wohinz, Alojz Zidar, Vid Vremec in Vladimir Čeligoj.

V soboto, 29. t.m., je bil v konferenčni dvorani Trgovinske zbornice v Trstu posvet na temo: »Mednarodni morski park Tržaškega zaliva: zaščiten morsk območje Miramara, Strunjana in Pirana. Srečanja, ki ga je priredil Svetovni sklad za naravo WWF, so se udeležili tudi strokovnjaki iz Slovenije.

* * *

Tudi letos bo Kmečka zveza priredila enodnevni izlet v Verono na vsakoletni sejem kmetijskih strojev. Izlet bo prihodnji četrtek, 12. marca. Vsi, ki se želijo udeležiti izleta, naj se telefonsko ali osebno čimprej oglasijo na sedežu Kmečke zveze v Trstu.

* * *

Kulturna društva iz doberdobske občine so se dogovorila za skupno prireditve ob dnevu slovenske kulture, ki je tokrat izvenela nekoliko drugače kot prejšnja leta. Za temo srečanja, ki je bilo v petek, 28. februarja, v dvorani KD Jezero, so prireditelji izbrali problem rabe slovenskega jezika v javnosti. Na ogled je bila tudi razstava društva »Edinost« o normah o javni rabi slovenskega jezika, na prireditvi pa je o tem vprašanju govoril prof. Samo Pahor.

* * *

Zaradi prenovitvenih del v dvorani Kulturnega doma v Gorici bo v ponedeljek, 9. marca 1992, predstava Slovenskega gledališča z naslovom: »Ime mu bo Just« v gledališču »G. Verdi« v Gorici (Ul. Garibaldi 4). Predstava bo tokrat samo ena. Podrobnejše informacije lahko dobite v uradu Kulturnega doma v Gorici, Ul. Brass 20, ki odgovarja na telefonsko številko 0481/33288.

Uspela kolesarska dirka

Osrednji športni dogodek tega konca tedna v zamejstvu je bila mednarodna kolesarska dirka za amaterje za 16. trofejo ZSSDI. Na njej je sodelovalo kar 180 kolesarjev iz Italije, Slovenije, Hrvaške, Češkoslovaške in Poljske. Kot običajno jo je tudi letos priredil kolesarski klub Adria iz Lonjerja. Proga je bila dolga 142 km, štart je bil v Lonjerju, kolesarji pa so se nato preko Barkovelj, Sesljana in Doberdoba podali do Gorice ter nato zopet v Lonjer. Sončno in toplo vreme je privabilo na dirko številne navdušence, ki so si od blizu lahko ogledali vrhunske amaterske kolesarje kot sta Davide Rebellin, ki je na lanskem svetovnem prvenstvu v Stuttgartu zasedel 2. mesto in Fabio Casartelli, ki je letos zmagal nekaj pomembnih dirk. Prav ta dva kolesarja sta tudi odigrala glavno vlogo v zaključnem sprintu. Casartelli je namreč bil najhitrejši in je osvojil končno zmago, Rebellin pa se je uvrstil na tretje mesto. Drugi je bil Alessandro Bertolini.

Glavna junaka dirke pa sta bila Slovenec Borut Rovšček, član ljubljanske Aste, in Četrtniček s Češkoslovaške. Ta dva kolesarja sta »pobegnila« že nekaj kilometrov po štartu in sta pri štiridesetem kilometru imela kar 6 minut in pol prednosti pred glavnino. Njihova prednost se je nato stalno manjšala in glavnina jih je dohitela dobrih 20 kilometrov pred ciljem. Njihov beg je trajal kar 115 kilometrov. Večjih presenečenj ni bilo. Dirko je v sprintu osvojil Fabio Casartelli iz Bergama. Med slovenskimi kolesarji je bil najboljši Aleš Pagon, ki se je uvrstil na 11. mesto. Barve lo-

njske Adrie je zastopal samo en kolesar, David Lenisa, ki je zadnji prišel na cilj, vendar je treba pripomniti, da je bila to njegova edina cestna preizkušnja, saj ponavadi tekmuje z gorskim kolesom. Tudi letošnja 16. trofeja ZSSDI je torej odlično uspela, tako glede številno in kakovostno udeležbo kakor tudi z organizacijskega vidika.

(Dar)

* * *

Občinski svet iz Doberdoba je v petek, 28. februarja, na izredni seji zavrnil odlok Deželnega nadzornega odbora, ki je črtal člene statuta o rabi slovensčine v poslovanju občine. Svetovalci so soglasno odobrili resolucijo, v kateri med drugim piše, da je ta sklep v nasprotju z osnovnimi človekovimi pravicami, z samo italijansko ustavo pa tudi z mednarodnimi pogodbami, ki jih je podpisala Italija, ter z že ustaljeno prakso v doberdobski občini. Sklenjeno je tudi bilo, da bo treba v čim krajšem času preveriti možne sodne poti, kot je priziv na Deželno upravno sodišče (TAR), na Državni svet in na organe Evropske skupnosti.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

tipo-lito
graphart

v novih prostorih

34138 trst
drevored g. d'annunzio 27/e
tel. 040/772151

imela mnogo kubanskih vojakov in sovjetskih vojaških svetovalcev. Fantje so iz bojišča prihajali domov vsake tri ali štiri mesece; mnogo se jih sploh ni vrnilo, drugi pa so prišli s hudimi fizičnimi in zlasti psihičnimi težavami. Vsem mojim sovrstnikom v Južni Afriki je ta vojna pustila nepozabni pečat, ki jim je globoko spremenila značaj.

Po treh dneh sem ponovno zapustil Johannesburg; tokrat sem bil namenjen v petsto kilometrov oddaljeni Kruger National Park, ki leži ob meji z Mozambikom. Udeležil sem se na organiziranega izleta. Odpotovali smo zgodaj zjutraj s tremi kombiji, v vsakem pa je bilo sedem oseb, poleg šoferja, ki je bil obenem tudi vodič.

Po dvourni vožnji proti vzhodu po avtocesti Johannesburg — Nelspruit sredi ogromnih transvaalskih kmetij smo zavili proti severu in preko 2.150 metrov visokega prelaza Long Tom pass prekoračili gorovje Drakensberg. Na južni strani gorovja se je pokrajina popolnoma spremenila; zapustili smo namreč osrednjo planoto in se začeli spuščati proti pravi afriški savani. Na vzhodni strani Drakensberga je najprej bujen gozd (najprej iglavci, nato pa evkaliptus), na nadmorski višini okrog tisoč metrov pa se pričnejo nasadi tropskega sadja, banan, manga in pomaranč. V majhnih naseljih prebivajo tu plemena sotho in shanga, mnogo pa je tudi priseljencev iz Mozambika. Problem pribežnikov je tu zelo pereč. Tudi mi smo sredi narodnega parka srečali policijsko patroljo, ki je ravnokar zajela tri ubežnike iz Mozambika. Slednji tvegajo svoje življenje, ko morajo prehoditi vsaj 50 km znotraj parka med različnimi divjimi živalmi. Do nedavnega so južnoafriške oblasti te pribežnike kratkomalo vračale Mozambiku, sedaj pa jih sprejmejo v posebna taborišča in jim tako dovolijo, da ostanejo v Južni Afriki.

Kruger National Park je eden izmed največjih in najzanimivejših parkov v celi Afriki. Po obsegu je večji kot cela Slovenija, vse naokrog pa ga obdaja štiri metre visoka mreža, vhodov pa je le deset.

V parku samem je kakih 15 kampov, kjer lahko prespiš v bungalovu ali osebнем šotoru. V enem izmed teh smo tudi mi prespali dve noči.

Upravljanje Kruger parka je prvovrstno, nedvomno najboljšo v celi Afriki, saj praktično nobeni živalski vrsti ne preti izumrtje. Nasprotno, celo rešili so nekatere vrste kot so beli in črni nosorog, slon, divji pes, ki so v Južni Afriki prej že skoraj izumrli; sedaj pa so se tako razmnožili, da morajo upravitelji parka celo omejevati njihovo število. Predvsem slonov in nosorogov, katerih število v ostalih predelih Afrike nenehno pada zaradi krčenja njihovega ozemlja in divjega lova, je v parkih Južne Afrike vse preveč, da jih celo prodajajo po svetu. Tako se vsi južnoafriški parki ekonomsko sami vzdržujejo in niso v breme državi.

Področje sedanjega Kruger parka so zaščitili že pred sto leti, pred pol stoletja pa je park dobil sedanji obseg. V njem živi trenutno okrog 130 tisoč impal (neke vrste gazele), 6 tisoč slonov, 9 tisoč žiraf, 20 tisoč zeber, 2 tisoč levov, 750 leopardov, 2 tisoč gepardov, 2 tisoč nosorogov in še mnogo drugih živali. Človek v njihovo življenjsko ravnovesje ne posega; le v obdobjih izredne suše napolni nekatera umetna jezera z vodo.

Najboljše obdobje za ogled parka je vsekakor oktober, pred začetkom deževne dobe, rastline so tedaj popolnoma suhe in gole, živali pa so zato lažje opazne; poleg tega se zaradi pomanjkanja vode živali vsak dan premikajo tja, kjer je še nekaj vode. Tam jih turisti zlahka vidijo. Letos se je deževna doba pričela nekoliko pozneje, le slaba dva tedna pred našim prihodom. Vode je bilo torej dovolj, saj so bile tudi najmanjše mlake in potoki polni, rastlinstvo pa se je začelo prebujati, drevesa in grmičevja so začela zeleneti, nova trava je že pognala v veliko zadovoljstvo vseh živali. Po enomesečnem dežju park popolnoma spremeni svoj videz in postane bujno zelen.

(dalje)